

NATUURPUNT VERWERFT LEEFGEBIED VAN DE VROEDMEESTERPAD IN DE OUDE ZANDGROEVE GANZEMANS IN NEERIJSE

De mens onttrekt al eeuwenlang grondstoffen uit de natuur, zoals uit kleiputten, steen- en zandgroeven. Eens de exploitatie minder intens wordt, ontstaan in deze gebieden vaak rijke biotopen. Die wijken meestal wat af van die van de nabije omgeving en er vestigen zich soms uitzonderlijke soorten. Zo ook in de Zandgroeve Ganzemans in Neerijse, die in volle exploitatie was in 2003 toen de vroedmeesterpad er zich in vestigde. Gelukkig kon Natuurpunt de exploitant, de NV De Kock uit Overijse, overtuigen om de groeve aan de natuur te laten, de groeve aan Natuurpunt te verhuren en het beheer over te dragen aan Hyla, de amfibie- en reptielenwerkgroep van Natuurpunt. Nu, 14 jaar later, is het zover: Natuurpunt tekende begin maart het compromis om de groeve van het zandwinningsbedrijf te kopen.

Door de jaren heen is gebleken dat het kleine gebied van zo'n 2,3 ha een aantal topsoorten aan het verzamelen is: soorten als bijenorchis, hondschruid, veldsalie en wondklaver duiken als het ware uit het niets op. Deze soorten zijn bekend in de streek en nu ze zich gevestigd hebben in de groeve gaan we er alles aan doen om ze alle kansen te geven. Zo kunnen ze eventueel later andere plaatsen koloniseren. De bijeneter bezocht ons al tweemaal en kwam de laatste keer ei zo na tot broeden. Maar de ster van het gebied is de vroedmeesterpad, die op dit ogenblik op slechts drie plaatsen voorkomt in Vlaanderen, nl. in de Voerstreek, in de omgeving van Borgloon en ten zuidoosten van Brussel.

Nadat in december 2004 de huurovereenkomst werd afgesloten, gingen de vrijwilligers van Natuurpunt-afdeling Vijl (nu Natuurpunt Druivenstreek) en Hyla aan de slag om de groeve optimaal in te richten voor de soort. De poel werd uitgegraven en met hulp van de NV De Kock werd er een schiereiland aangelegd. Tijdens verschillende werkdagen in 2005 werd het schiereiland ingekleed met lokale kalkzandstenen. Van 2005 tot 2013 organiseerde Hyla onder leiding van Mark Lehouck jaarlijks twee werkdagen. Sinds het najaar van 2013 nam Thomas Vandenbergh de taak van Mark voor de groeve over. Zo kon Mark ook meer tijd vrijmaken voor zijn project in het Wijgmaalbroek. Omdat de verbossing hand over hand toenam, organiseerden we jaarlijks zo'n acht werkdagen. Voor de vroedmeesterpad is een open landschap belangrijk. De komende jaren gaan we het wat minder aan doen, te meer omdat we met begrazing beginnen.

Aanleg veedrinkbak door RLD in 2014. Foto Kristien Vermaele

De laatste jaren gaat het niet zo goed met de vroedmeesterpad, hij is namelijk op een aantal van zijn bestaande vindplaatsen in Vlaams-Brabant verdwenen. Een laatste tragische klap voor de soort gebeurde in Overijse, waar sinds 2004 geweten was dat een kleine, stabiele populatie huisde in een eenvoudige tuinvijver vlak naast de Groeve Blaivie. Deze groeve werd door de gemeente gebruikt als gronddepot. Het Regionaal Landschap Dijleland (RLD) plaatste in groeve Blaivie in 2010 en in 2013 nog nieuwe veedrinkbakken, maar het mocht niet baten. De dieren hebben tot op heden deze nieuwe bakken nooit gekoloniseerd. In 2014 besliste de nieuwe buurman op eigen houtje om de bestaande poel te dempen en een streep te trekken door de hele populatie. Ook leidden eerdere pogingen van het RLD om poelen in de buurt van het Marnixbos op te waarderen, helaas niet tot nieuwe kolonies.

De zandgroeve levert nu dus een nog grotere bijdrage tot het behoud van de soort in Vlaanderen. Dankzij de verwerving kunnen we de groeve beter inrichten voor de soort door nieuwe poelen, steilranden en steenhopen aan te leggen. De directe vooruitzichten zijn in elk geval heel goed. De terreinploeg plaatste in februari-april een raster en een schuilhok zodat we met seizoensbegrazing kunnen beginnen. We starten in juni een proefprojectje met Shetlandpony's van een stoeterij uit Leefdaal. Pony's zijn erg geschikt voor zulke percelen omdat ze met minder voedselrijke percelen al genoeg nemen en geen schrik hebben om van riet en andere waterplanten te smullen.

De werking van de groeve is ingebed in het visiegebied 'Plateau van Duisburg', dat ook de Oude Trambeding omvat. Deze trambeding loopt als een lint door het landschap met waardevolle loofbossen, kleine perceeltjes met schraalgrasland en weidse vergezichten. Op 11 juni organiseert de afdeling een wandelevent in Neerijse om de omgeving van de zandgroeve in de kijker te zetten.

Inrichting van de groeve voor de vroedmeesterpad. Aanleg van het schiereiland. Foto Mark Lehouck

Focusactiviteit 11 juni 2017 in de Zandgroeve Ganzemans in Neerijse

Dag van de Vroedmeesterpad

Ken jij de vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*) al? Het is een kleine pad, tot slechts 5 cm groot, met een bijzondere levenswijze. In tegenstelling tot de andere amfibieën, die hun bevruchte eitjes gewoon in het water achterlaten, doet de vroedmeesterpad aan broedzorg. Bij de paring masseert het mannetje de cloaca van het vrouwtje, vangt de eieren op met de achterpoten, windt het eisnoer met tot wel 100 eieren rond zijn achterlijf en draagt dit gedurende zo'n 40 dagen mee op zijn rug. Daarbij zorgt hij er voor dat de eieren steeds vochtig blijven. Pas nadat de embryo's volgroeid zijn, keert de pad naar het voortplantingswater terug en zet er de op uitkomen staande eitjes af. Vanaf nu staan de larven er alleen voor, maar dankzij de inspanning van het mannetje komt zijn nageslacht ongeschonden door die meest weerloze eerste levensfase. Van een zorgzame vader gesproken!

Ondanks dit zorgvuldig handelen van het mannetje gaat het niet goed met de soort. Ze staat op de Europese habitatrichtlijn genoteerd als Bijlage IV-soort, wat betekent dat ze strikte bescherming geniet. In Vlaanderen is de situatie niet rooskleuriger met een notatie in de categorie 'bedreigd' op de Vlaamse Rode Lijst. De soort komt nog maar op een handvol plaatsen voor en op de meeste daarvan gaan de aantallen achteruit.

In Neerijse haalt Natuurpunt Druivenstreek echter alles uit de kast om deze bedreigde amfibie van de ondergang te redden. We beheren er de oude zandgroeve om de soort een bolwerk te bieden van waaruit ze de omgeving kan (her-)koloniseren. Het omliggende kleinschalige landschap met zijn holle wegen en poelen op de overgang van plateau naar vallei biedt de vroedmeesterpad immers nog heel wat kansen.

En dat beheer nodig is, mag duidelijk zijn. Want als warmteminnende soort heeft de Vroedmeesterpad nood aan een pionierssituatie: schrale bodems met weinig of korte vegetatie zodat veel zonbeschenen plekken beschikbaar zijn. Zonder intensieve ingrepen zou door de natuurlijke successie het landhabitat al snel verbossen en het voortplantingswater dichtslibben en dus ongeschikt worden voor deze sympathieke pad. Daarom werden er in 2016 nog grote inrichtingswerken uitgevoerd in de groeve en starten we dit jaar met een begrazingsproject. Daarmee is Zandgroeve Ganzemans een schoolvoorbeeld van hoe onze beheerde natuurgebieden sterkhouders zijn van koestersoorten en biodiversiteit!

Dag van de Vroedmeesterpad

**zondag
11 juni**

Zaal Ten Wijngaerd • Donkerstraat 1, Neerijse • vanaf 12u00 tot 18u00

De vroedmeesterpad is de ideale man, maar toch kan hij alle hulp gebruiken. Dit diertje staat bekend om zijn broedzorg en zijn zeldzaamheid.

In Neerijse beheert Natuurpunt de Zandgroeve Ganzemans om de soort te beschermen.

Kom dit unieke padje en het gevoerde beheer in de zandgroeve ontdekken tijdens een gezinsevenement op 11 juni. Dan tonen we de realisaties en vieren we de aankoop met een uitgebreid programma. De opbrengst van dit gezinsevenement komt ten goede aan de aankoop van nieuwe leefgebieden voor deze kleine pad.

Programma van 12u00 tot 18u00:

- Drie geleide wandelingen. Om 13u00 (2,5u): Oude Trambedding richting Dijlevallei door Ernst Gülcher. Om 14u00 (2,5u): naar het Plateau van Duisburg door Dirk Baksteen. Om 15u00 (2u): Oude Trambedding richting Dijlevallei door Hugo Dehennin
- Drie wandelparcours van 4, 8 of 14 km
- Doorlopend: tentoonstelling 'Biodiversiteit, alles hangt samen', koesterburenkermis, trampoline en hapje-tapje
- Zeisdemonstratie in de groeve van 14u00 tot 15u30
- Optreden van 2 Cover Up om 16u30

www.natuurpunt.be/druivenstreek - www.dagvandevroedmeesterpad.be